

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptoriu[m] Domini Gotscalci Hollen de ordine Heremitarum sancti Augustini

Hollen, Godescalcus

Nurmberge, 1521

VD16 H 4471

Non adorabis deos alienos.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30748

Preceptum primum

Edidit demū ostēdit sibi pplm chriānū cū fi-
dei pncipib⁹: apłs ⁊ martyrib⁹ tenebrosuz
ac terrū ⁊ multiplici deformatū locū habē-
tem. Sed ecōtra locū iudeoz ⁊ plebe sibi
ostēdit lumine choruscantē ⁊ i summo gau-
dio exultantē suadēs sibi vt si vellet ipsoꝝ
gaudio particeps fieri: q se pmitteret cir-
cūcidi: qd ⁊ fecit: ⁊ sic dānat⁹ est. ¶ Secū-
dum documentum. Qui vult vitare eter-
nam damnationē debet fugere oēm diui-
nationem: vt pbat Deutero. xviii. Qñ in-
gressus fueris terrā: quā dñs de⁹ tuus da-
turus est tibi: caue ne imiteris abhominā-
tionem gentiuz illarum nec inueniaꝝ in te
qui lustret filiū suū aut filiā ducens p ignē
aut qui ariolos sciscitetur ⁊ obseruet som-
nia aut auguria: nec sit maleficus nec incā-
tator nec phitones consulat nec diuinos
nec querat a mortuis veritatem. Dia hec
abominabitur: ppter hmōi scelera delebit
te in introitu tuo. hec ibi Leui. xix. ibidē.
Non declinetis ad magos nec ab ariolis
aliqd sciscitemini vt polluamī p eos: ⁊ Le-
uitici. xx. Anīa q declinauerit ad magos ⁊
ariolos ⁊ fornicata fuerit cum eis ponā fa-
ciē meā cōtra eā: ⁊ interficiā illā de medio
populi sui. Ibidem. Vir siue mulier in qui-
bus fuerit phitonē spūs vel diuinatiōis
morte moriā ⁊. Qualiter istud pctm est
punitū pz. iiii. Re. i. in ochozia rege israel
cui mandauit Helias. Nūquid nō est deus
israel: vt eatz ad cōsulendū beelzebub deū
accarō. Quāobrem hec dicit dñs de⁹. De
lectulo sup quē ascendisti non descēdes: sz
morte morieris. Sic etiā saul mortuus est
ppter iniq̄tates suas: q preuaricat⁹ est pre-
ceptum dñi: vtz. i. Reg. zc. ¶ Tertiu docu-
mentū. Dis diuinatio qltercunqz exercea-
tur merito ab ecclesia reprobā. Probatur
Si pctm est occultum eis debet imponi pe-
nitentia. xl. diez: vtz extra de sortilegijs.
c. in tabulis vñ in codicib⁹. Si aut peccatū
est notoriū eucharistia ei denegē: vt pz
de conse. di. ii. c. p dilectiōe. Si aut est cle-
ricus est deponendus ⁊ in monasterio de-
trudendus. vtz. xv. q. iiii. ca. Non oportet
sacris officijs deditos vel clericos magos
aut incantatores existere aut facere phila-
cteria q aiaz sugz vinculo comprobantur.

hos aut qui talibus rebus vtūtur proijci
ab ecclesia iussimus. Et ibidem capitulo. **S**
Si quis epus aut pbyter diaconus vel q-
buslibet ordinibus clericoz aut aruspices
aut incantatores aut ariolos aut aruspices
aut gures vel sortilegos vñ qui pfitent artem
magicam aut aliquos eoz similia exercen-
tes cōsuluisse fuerit deprehensus ab hono-
re dignitatis sue suspensus monasterij cu-
ram excipiet. Ibiqz penitentie ppetue de-
ditus scelus admissum sacrilegij absoluat.
Et ibidem. c. aliquanti si predictam penam
sufferre noluerit est excommunicandus. vt
patet ibidem in. c. Si quis cleric⁹ aut mo-
nachus vel secularis diuinationes vel au-
guria crediderit obseruanda vel sortes qz
mentiūtur esse sanctorz quibuscunqz puta-
uerint intimandas cum his qui eis cre-
diderint ab ecclesie cōmunionē pellantur.
Ibidem. Quod si serui sunt: verberib⁹ ca-
stigentur. si liberi macerentur. vtz. xxv. q.
iij. c. cōtra idoloꝝ. Etiam tales infames
sunt: vt patet. ij. q. viij. quisquis. Non ipsi
sed etiā qui ad eos concurrūt nullaten⁹ ad
accusationē admittant. Scdm leges capi-
te plecti debent. Ad limen etiam alterius
accedere non debent alias concremant ⁊
bona eoz omnia publicant ⁊ diuinatoꝝ gla-
dio vltore feriri debet. L. de maleficijs. l.
nemo. Ubi sic dicit. Nemo aruspicem con-
sulat aut mathematicū: nemo ariolum: au-
gurē ⁊ narū praua confessione cōticeat.
Chaldei ⁊ magi ⁊ ceteri quos maleficos
ob facinorū magnitudinem vulgus appel-
lat nec ad hanc partē aliqd moliantur. Si
leat omnibus ppetuo diuinādi curiositas.
Et em supplicium capitis feriet gladio vl-
tore pstratus quicunqz iussis nostris obe-
quium denegauerit. Et. l. culpa. Ubi sic.
Culpa similis est tam prohibita discere q̄
docere.

¶ Non adorabis deos alienos.

Quinti vocantur malefici qui peccāt
⁊ faciunt contra illud preceptum.
Et sunt illi qui per inuocationem fa-
ciunt apparere demones in aliqua effigie
visibili ad dādum responsa. De qb⁹. xxvj.
q. v. ca. Nec mirū. Ubi dicitur. Magi sunt
qui vulgo malefici ob facinorum magnitu-

Et dñem nuncupant: et allegat ibidem decretum Augustini in libro de ciuitate dei dicentis. Nec mirum de magorum prestigijs quorum intantum prodigere maleficorum artes: ut etiam mortui in illis signis resisterent: vertentes virgas in dracones aquam in sanguinem: et infra. Nec magi nec angeli mali: quibus ministris illa operabantur fuerunt creatores draconum. Insunt enim rebus corporeis per omnia elementa quedam occulte seminarie rationes quibus cum data fuerit oportunitas temporis prumpant in species debitas suis modis et finibus. Et sicut non dicitur angelus qui ista faciunt animalium creatores: sic nec agricolae segetum vel quorumcumque in terra gignentium creatores dicendi sunt: quous nouerint prebere quasdam visibiles oportunitates et causas ut illa nascantur. Hec ibi. Poterant etiam demones virgas a magis pietas per motum localem imperceptibiliter sensui humano tollere et loco eorum serpentes alium de portare. Videmus enim quod aliqui mimi per subtilitatem manuum et localem motum aliqua sic transmutant: quod homines non percipiunt. Multo fortius demones quorum subtilitas et celeritas maior est. Quod autem malefici et incantatores possunt veraciter homines ledere in anima et in rebus et in corpore: Respondent doctores: quod malefici omnibus istis modis possunt precreare lesiones in hominibus et in corporibus rebus cooperante demone: in quibus ipse demon potest homini nocere. Non autem malefici faciunt ista propria actione: sed talia fiunt per demones. Primum in corporum mutatione: et hoc secundum apparentiam et non secundum existentiam. Cuius exemplum ponit beatus Augustinus libro de ciuitate dei. c. xvij. et ponit. xxvj. q. v. ca. Nec mirum dicens. Legit etiam in gentium libris: quod quedam maga per artes suas socios Ulixis mutauit in bestias. Legit etiam quod de sacrificio quod archades deo suo Baccho imolabat: ex quo quocumque sumeret in bestiarum formas conuerterent. Et eandem historiam quam hic tangit Augustinus. recitat etiam Boetius libro. iij. metro. iij. de consolacione dicens. Uela Phariis ducis. Et vagas pelago rates cures appulit insule: pulchra qua residens dea Solis edita semine miscet hospitibus nouis facta carmine pocula. Quos ut in

varios modos vertit herbi potens manus hunc apri facies tegit. Ille marmaricus leo dente crescit et unguibus. Hic lupus nup additus flere dum parat ululat et c. vult dicere: quod cum Ulixes qui narius dicebatur rediens de obsidione troianorum veniret per mare cogente vento in quandam insulam in qua morabatur quedam dea nomine Circe: et dicebatur filia solis propter pulchritudinem: hec fuit perita in arte malefica: ita quod ex diuersis herbis commiscuit quoddam poculum: et dedit hospitibus. scilicet socijs Ulixis: qui mox fuerunt mutati in figuras diuersorum animalium. Isti videbatur quod fuit aper in facie. Illi quod leo marmaricus. id est de india hic lupus dum voluit flere de sua mutatione incepit ululare et c. Dicit tamen ibidem Boetius. Quous ipsi exterius videbantur mutati. Interius tamen et in mente mansit ratio et cognitio. Dicit Augustinus ubi supra. Quod cum ipse esset in italia audiebat de quibusdam mulieribus: et in illa regione et in illis artibus imbutis que dare viatoribus in caseo solebant: quod in iumenta ilico verterentur et necessaria que portarent postquam opera profecerunt iterum ad seipsos redirent: nec tamen in eis fieri mentem bestialem: sed rationalem seruari sicut dicit Apuleius in libris quos asini aurei titulo inscribit. Similem historiam recitat magister in speculo historico. libro. xvij. c. xvij. Egyptius quidam cum amore vesano aliene uxoris arderet nec ad effectum concupiscentie peruenire posset: eo quod ille virginis sue coniugem nimis amaret: malefici peccatus est: ut aut ab eo amari se faceret: aut a marito proprio repudiaret: quod multis illectus muneribus solito sue artis ingenio fecit eam equam videri: itaque vir eius turbatus quod equam in suo lectulo videret iacentem: ingemiscens flebat adductis presbyteris quid illa pateretur: concquerit nec sic quidem calamitatis causam agnouit. Illigatam ergo in moxerum iumentum in desertum deduxit ad quendam qui Nabacharius dicebatur. Ad cuius cellulas veniens: monachi arguebant cum quid cum equa in monasterio vellet facere. Uxor inquit mea fuit: sed iam tertius dies quod conuersa est in equam. Quod cum sancto Nabachario retulisset. Nos inquit equi estis et

Preceptum primum

Equorum oculos habetis. Illa nāq; multi-
er est: nec in illa natura transmutata vide-
tur: nisi in eorū oculis qui p̄stigiū vanitate
falluntur. **H**oc aquam benedictā ei infun-
dens: et ofone completa subito eam femi-
nam videri fecit: et cum viro in domum eā
reverti iussit. **I**sto mō etiā delusi fuerunt
socij Diomedis: sicut dicit Augusti, vbi su-
pra: q̄ conuersi fuerunt in aues. **I**deo dicit
ibidem: q̄ demones si aliquid tale faciunt
aut eorum fit ministerio: permittente deo
nihil de rebus creant: sed specietenus res
iplas a deo creatas immutant: vt videan-
tur quod non sint. **E**t subdit. Non solum
animū: sed nec corpus quidem vlla ratio-
ne crediderim demonum vel potestate in
membra vel in lintamenta bestialia veraci-
ter posse conuerti. **H**ec ille. **P**ossunt etiaz
demones deludere sensus hominum a ra-
tione obiecti. Nam alia et alia situatiōe vi-
det̄ obiectū alterius coloris et alterius si-
cut patet in collo columbe. **S**icut collū ali-
ter et aliter vertit̄: aliū et aliū colorē p̄ten-
dit: sic etiaz demones p̄nt deludere sensus
hoim: vertēdo rem ad aliū et aliū sitū: et sic
apparet nūc rubea et nūc alba. **S**c̄do rōne
medij. **V**idemus em̄ q̄ remus vel alius ba-
culus in aqua videt̄ fract⁹: qui tñ in se in-
teger est. **S**ol i suo ortu rōne vaporū se in-
terponentium: in medio quāq; videt̄ rube⁹
et quāq; maior: sic res aliter et aliter appa-
ret rōne medij: sed diabolus potest varia-
re mediū: ergo potest facere rez apparere
varijs modis. **T**ertio ratione organi: nam
modica immutatio in sensu ludificat sen-
sum: vt appareat sibi qd̄ non est vel quali-
ter nō est: sicut patet in freneticis: q̄ p̄pter
ascensum fumositatū ad cerebrum vident
mira q̄ nō sunt. **I**dē patz in dormientibus:
sed demones p̄nt mutare organa sensuuz:
sicut fit in somnis. **S**ic poterunt hoies il-
ludere: q̄ sibiipsis et alijs aues vel lupi vi-
deant̄. **S**ed tūc querit̄. **S**i illa mēbra et
lineamenta humana in sua proprietate re-
manent immutata: quō sibiipsis et alijs vi-
dent̄ in forma auiū et asinorū? **R**espondet
Aug. vbi s̄. ca. xviii. q̄ h̄mōi hoim corpora
iacent alicubi longe ab hoim cōuersatione
sopitis sensibus p̄ demones occultata. **I**n

qua occultatiōe et sensuū oppressiōe vidē-
tur sibi sic mutati esse: et onera portare si-
cut in somnis talia somniantib⁹ continge-
re solet. **Q**uō aut̄ in illa effigie bestiarum et
onerū portatione alijs videant̄ imaginat̄
q̄ demones talium bestiarū fantasmata for-
mant: et forte assumūt: et in illa bestiarum
forma onera illa si vera sunt corpora portāt
vt illudat̄ sic hominib⁹. **N**ā qd̄a noie **P**re-
stantius p̄ri suo contigisse indicabit: vt ve-
nenum illud per caseum in domo sua sume-
ret et iaceret in lecto suo dormiens: qui ta-
men nullo mō poterat excitari. **P**ost ali-
quos aut̄ dies eū velut euigilasse dicebat:
et quasi somnia narrasse q̄ passus est et ca-
ballū se factū et cetera. **D**e socijs aut̄ Dio-
medis in aues cōuersis. **I**maginat̄ Aug.
q̄ a demonib⁹ intercepti fuerūt: qui p̄ illis
aues ex alijs locis occulte p̄duxerunt. **E**t
sic repente p̄ illis socijs supposite cōuerse
fuisse credunt̄. **H**ec ille. **S**c̄do demones
p̄nt hoies ledere in corpe suo q̄ ad infirmi-
tatē et sanitatē ex dei p̄missione. **E**xēplū p̄z
in Job. ca. ij. d̄r ibi. **E**gressus est sathan a
facie dñi: et percussit Job vlcere pessimo: a
planta pedis vsq; ad verticem capitis. **D**e
hoc. xxvj. q. iij. c. sciendū. **D**icit Aug. **A**c-
cipiūt em̄ ptates demones morbos imitte-
re: et ipm aerē victando morbiduz reddere
et p̄uersis amatorib⁹ terrenorū cōmodorū
mala facta suadere: de quib⁹ moribus certū
sunt: q̄ sint eis talia suadetibus cōsensuri.
hec ille. **I**dē Aug. refert lib. iij. de ciui.
dei. ca. xxvj. de tito latino rustico romano
patrefamilias: cui dictū est in somnis in se-
natū nūciare: vt ludi scenici instaurarent̄.
Qui cū postero die iussa facere nō esset au-
sus: secūda nocte seueri⁹ iperatū ē et ami-
sit filium qz nō fecit. **T**ertia nocte dictū est
cū etiā nō auderet: incidit in morbū acrem
et horribilē. **T**itus vero ex amicorū senten-
tia ad magistratus rem detulit atq; in lecti-
ca allatus est in senatū: expositoq; somno
et recepta valitudiae pedib⁹ suis san⁹ ab-
cessit: tanto stupefact⁹ senatus miraculo
quadruplicata pecunia ludos censuit istau-
rari. **Q**uis nō videat qui sanum sapiat sub-
ditos hoies malignis demonib⁹: a quorūz
dñatiōe nō liberat nisi gr̄a ch̄ri. **H**ec Aug.

Hoc idē pōt facere maleficus virtute ⁊ arte demonis: sic qm̄ malefic⁹ facit imagines cereā vel terreā quicquid molesti infertur tali imagini p̄ maleficū: vel alia lesura q̄cunq; imagini inferunt ⁊ realiter vel vūibiliter demon ip̄m eodem mō ledit dei permissone si re⁹ demeruit. Ideo dicit Petr⁹ blefen. ad q̄ndā amicū suū epla. lxj. Suggestione inquit diaboli quedam mulieres terreas siue luteas formant imagines: vt sic hostes vel amalos torqueant vel incendāt. Juxta illud x̄gilianum. scimus vt hic durefcit ⁊ hoc in cera liq̄fcit. hec ille. Sed tūc dubitat an licitū sit talia maleficia tollere. R̄ndet aut talia p̄fit tolli sine superstitione. s. p̄ exorcismoz aut p̄ orōnem vel intercessionē sanctorū: vel s̄m mō: sic licitum est amoueri: ⁊ sic legit̄. xxiiij. q. j. si p̄ sortias atq; maleficas occulto: sed nūc̄ in iusto iudicio dei p̄mittente ⁊ diabolo preparante cōcubit⁹ nō sequitur. Hortandi sunt quib⁹ ista eueniūt: vt corde contrito ⁊ spū humiliato deo ⁊ sacerdotib⁹ de oib⁹ pctis suis purā p̄fessionē faciāt ⁊ p̄ exorcismos ⁊ p̄ cetera ecclesiastice medicine munera: **M**inister ecclesie tales quantum annuerit dñs: qui abimelech ac domum eius abrae orationibus sanauit. Si aut non p̄nt tolli nisi p̄ motū supstitutionis vel p̄ noua opera maleficior: sic etiā illicitū est s̄m apostol. Nō sunt faciēda mala: vt inde eueniāt bona. **D**ubitat vtrū aliq̄ veritas subsistat i his que de mōte veneris dicūtur: vbi cum pulcherrimis feminis dicunt̄ q̄daz frui luxuria ⁊ voluptate ad placitū: R̄ndet v̄il helm⁹ in lib. de vniuerso. q̄ totū fictitium est: ⁊ demones sic hoies illudunt: vt in veritate eis fieri videatur: q̄d t̄m in apparentia fit. **N**ū refert q̄ quidam miles se sic putabat frui quadam femina luxuriose. Qui euigilans repperit se in luto: realiter amplecti quoddam cadauer mortue bestie. **S**ecūdo q̄rit vñ est q̄ malefici instrumēta siue malicie p̄ sacra ecclesie vel alia diuina tangi p̄curant: vt filū trahendo per sacru crisma quo amantes vel amare volentes se colligent vel imaginē cereā sub pala altaris ad tēpus ponēdo ⁊ sic de alijs: **R**espondeť q̄ hoc fit demonis instinctu tri-

plici de causa. **P**rimo vt non soluz peccent p̄ infidelitatē: sed etiā sacrilegi sint diuina quantū in eis est p̄taminando. **S**ecūdo vt sic creatorem suū plus offendant. Sic grauius peccāt illi: q̄ clauū illū fabricant cum quo oculi furū eruuntur: infra primā missam in nocte ch̄i: q̄ sic nō solum peccant illi per infidelitatē: sed etiā frangūt festa sacratissima. **T**ertio vt sub specie boni apparentis plures simplices facilius decipiant q̄ tantū diuinis reb⁹ ⁊ orōnibus a deo putant esse talia maleficia. **T**ertio demones nocēt in tp̄alib⁹ deo p̄mittēte. **L**uius exm̄ patet in Job. j. c. vbi d̄r. Ignis dei cecidit de celo tactas oues puerosq; cōsumpsit ⁊ ego sol⁹ effugi vt nunciare tibi. **A**d huc eo loquēte venit alius nūcius ⁊ dixit. **C**aldei fecerūt tres turmas ⁊ inuaserunt camelos ⁊ tulerūt eos. **S**equit̄. **E**cce alius intrauit ⁊ dixit. **F**ilijs ⁊ filiab⁹ tuis vesce tibus. **D**omo fratris tui p̄mogeniti. repente ventus vehemēs irruit a regione deserti: ⁊ p̄cussit quatuor angulos dom⁹ ⁊ corruens oppressit liberos tuos. **E**adē potestatem habēt malefici virtute demonum. **N**on em̄ faciūt ista virtute pp̄ria: sed talia faciūt p̄ demones. verbi gr̄a. **S**coba quas malefica intingit in aqua vt pluat non causat pluuiā: sed demon talibus visis (si de⁹ p̄miserit) p̄tatem habet in aerē in igne ⁊ in ventos in tonitrua. **M**aga quidem signuz dat p̄ scobam: sed demon illud p̄curat: vt pluat. **D**icit magi⁹ **J**ohānes cleincock super illud **M**at. ix. **I**mperabat ventis. **L**udivi inquit quosdam referētes se nouisse i norwegia quandā phitonissam vendentē ventos in vno panno tres nodos h̄ntes. **S**i prim⁹ nodus ap̄tebat fuit v̄tus placidus. **S**c̄ds fortior. **S**i tertius tempestas. **E**t possibile est vt ait qm̄ qui voluit vt mali spūs essent in aere: p̄misit etiam vt talia facerent. **N**ū **J**si. viij. li. ethi. ca. ix. dicens ex verbis **V**irgilij de quadam maga dī. hec se carminibus promittit soluere mentes. **Q**ui vult ast alijs duras immittere curas. **S**istere aquā fluuijs ⁊ vertere sidera retro. **S**ub pedib⁹ terrā ⁊ descēdere montibus ornos. **L**egit̄ de eodez **v**irgilio in v̄tasp̄hoz. q̄ fuit q̄dā nigromantic⁹ q̄ in pot

Preceptum primum

Eta neapolis campante dicit fecisse muscam
ene: q̄ omnes muscas ab vrbe expellebat
Ibidē. Cū neapolis letali peste sanguisu-
gaz vexaret liberata est a Virgilio cū san-
guluga aurea piecta in puteū. Qua post
multoz annoz curricula extracta et puteo
purgato innūerabilis exercitus sanguisu-
gaz aquas ciuitatis inuasit. Nec pilus po-
tuit peltis sedari q̄ illa sanguifuga aurea
in pfundo eiusdem putei mitteretur. Hec
ibidem. Sicut ille hoib⁹ pfuit arte magica
ita alij nocent in bonis t̄palib⁹. ¶ Dubita-
tur vtrū per sacra verba licet p̄tra gradies
seu tēpestates pcedere? Respondez q̄ sic.
Certum est em̄ q̄ demones grandines ful-
mina et tempestates: deo permittente pro-
curare possunt. Unde licite demonum ver-
sutijs resistitur cū aliquis resistere potest.
Hanc em̄ ob causam vniuersaliter vel cō-
muniter in ecclesia campane cōtra auram
pulsant: vt per tubas deo consecrates de-
mones recedant a suis maleficijs cum etiā
populus excitatus deum contra tempesta-
tes inuocat. Et ob hāc causam cum eucha-
ristie sacramento et sacris verbis ad aurā
sedandam proceditur: ex antiquissima con-
suetudine ecclesiaz in germania. His con-
cordare videntur ciuilia iura. L. de male-
ficijs. vbi dicitur q̄ qui faciūt illud id est im-
pedientes illud ne labores hominum: ven-
torū grandinis lapidatione sternant: non
pena s̄ premio digni sunt. ¶ Dubitať vtrū
liceat demonem adiurare? Rñdet sanctus
Thomas sc̄da sede. q̄ demones possum⁹
adiurare per virtutes dñi n̄i Jesu ch̄i: et
tanquā inimicos repellere: ne nobis noce-
ant sp̄ualiter et corporaliter fm̄ pt̄atem da-
tam nobis a ch̄so. Lu. x. Dedit iquit vobis
pt̄atem calcandi sup serpentes et scorpio-
nes et sup oēm pt̄atem inimici: et nihil no-
cebit vobis. Verū tamen in hoc nolite gau-
dere: q̄a sp̄s vobis subijciunt rē. Non est
tñ licitū adiurare ad aliquid discēdum ab
eis vel obtinendum per eos. Quia h̄ perti-
net ad societatem aliquā cum eis habendā
ppter q̄d Ch̄y s̄. sup Math. c. j. dicit. Sa-
lutiferū nobis dogma dat̄ ne credam⁹ eis
quantūcūq̄ nobis denūciāt veritatē: nisi
forte ex speciali instinctu vel reuelatione

diuina. Nā aliqui sancti ad aliq̄s effectus
demonibus vtēbant. sicut legit̄ de sc̄to Ja-
cobo ap̄lo q̄ p demones hermogenem fe-
cit ad se duci. ¶ Quarto demones nocēt
hoib⁹ in fama. vt p̄tz in eplā beati Cyril-
li ad Augustinum de miraculis beati Hie-
ronymi. q̄ diabolus se trāformauit in for-
mam sancti episcopi Siluani. Qui demō
primo feminā nobilem in nocte in lecto p-
uocare cepit ad luxuriā: et hoc verbis et fa-
ctis. Que cum clamaret demon in specie
ep̄i sancti: se sub lecto femine abscondit: vbi
requisit⁹ et inuent⁹ mentit⁹ est se esse ep̄m
siluanum. In crastino disparente diabolo
vir sanct⁹ diffamatus est grauissime. Tan-
dem circa sepulchrū Hieronymi in bethle-
em virtute sancti Hieronymi ab infamia
purgat⁹ est. Sic etiā malefici possunt deo
permittēte: imo possunt hoīem ducere in-
fra spaciū vni⁹ hore a triginta miliaribus
eo inuito. Sed vtrū hoc verū sit? Respon-
det Guilhelmus q̄ sic: quia sicut bonus an-
gelus in cyncinno capitis duxit Abacuck
de tudea in chaldeā per centum vietas: sic
etiam pōt spiritus malignus. Qu autē ma-
leficiati aliqui amore mulier. capti dicunt
se non posse p̄tinere: q̄n oportet eos curre-
re ad amasias. Verū est in pte: et in parte
falsum est. Nam si vellent gratiā dei inuo-
care et facere q̄d in se est: vt reuerterē de
peccatis: de⁹ eis illa peccata dimitteret et
gratiā infundendī robur resistendī demo-
ni tribueret: et sic eos ad peccandum nemo
cogere posset vel mouere localiter. Igitur
nō est mirum si in potestate demonis sunt
positi: si eorum dñs sc̄z diabolus eis domi-
natur: et eos trahit ad libitum. Exēplū pa-
tet in nauī pdito gubernaculo: que ad libi-
tum proijcitur. Dubitať. An est aut q̄s fa-
cit illos strepitus qui quandoq̄ audiūtur
in domib⁹ vbi proijciūtur lapides vel con-
mittant impulsatiōes: Respondeť fm̄ Guil-
helmū et Cassianū in collationib⁹ patruz:
q̄ ista vt frequēter fiūt opere demonū: qui
plus nocere hominib⁹ pro tunc nō possunt
q̄ sunt ligati diuina virtute. Aliquādo eti-
am fiūt per studiū malignoz hominū: qui
domos volūt euacuari hominibus vel lu-
crari temporalia sub titulo false apparitio

nis animarum: vel fiunt per bonos et lascivos
 socios qui insequuntur ancillas aut domi-
 nas sub specie animarum. Vel fieri possunt
 ex curiositate hominum volentium terrere christi-
 anos ex ioco. Anime enim dante non possunt
 talia facere: quia non legunt eis admissum.
 Anime autem que sunt in purgatorio sunt in
 charitate: ergo eis talia trifactoria et inuti-
 lia non conveniunt. Sed cum decidissent anie-
 de purgatorio: forte tunc tales anime uti-
 lia et salubria opera facerent et se ostenderent
 ut sic a vivis suffragia peterent: sicut beatus
 Gregorius ponit exemplum in. iiii. dialo. Ergo
 non est dubium: quin demones ut frequenter
 tales iniquitates faciant. Nam legitur in
 Chronica Hermanni Anno domini. d. ccc. lv.
 In civitate maguntina maligni spiritus ad
 ostia domorum currebant: qui malleis pulsando
 et aliquando lapidibus hostes excitando
 plurimas domos incenderunt. Quinto no-
 cent hominibus in usu rationis: sicut patet
 in obsessis. Hec ars sicut magica est valde
 periculosa. Primo quia est a demonibus
 inventa. sicut dicit Augustinus. lib. xi. de civi. dei
 c. vi. Neque enim potuit nisi primum ipsis do-
 centibus disci: quid quisque illorum appetat:
 quid exhorreat: quo inuitetur nomine: quo
 cogatur. Unde magice artes eorumque artifi-
 ces extiterunt. Hec Augustinus. xxvi. q. ii. qui si-
 ne salvatore. Ubi dicitur. Hec vanitas ma-
 gicarum artium ex traditione malorum angelo-
 rum in toto terrarum orbe plurimis seculis
 valuit. Hec ibi. Ex hoc patet quod ars magi-
 ca non est ars proprie: sed deceptio demonis.
 Neque per modum artis traditur potest: quia ta-
 lis invocatio fit per diversa ad placitum signa-
 tia: nullam veritatem seu virtutem super demo-
 nes habentia. Unde Augustinus. de civi. dei. xxj. dicit
 quod demones allicuntur per creaturas que non
 ipse sed deus condidit. Hec ille. Idem Augustinus.
 xxj. de civi. dei. c. xiiii. Zoroastes demonum
 instinctu dicitur primus invenisse artes magi-
 cas dicens. Nam ipse solus quando natus est fer-
 tur risisse. Hec ei boni aliquid monstratus
 risus ille portendit. Nam magicarum artium
 fuisse prohibetur inuentione. Hec ille. Dubi-
 tatur cur plus mulieres et vetule se occupa-
 pant in maleficiis quam viri? Respondetur quod
 mulieres citius credunt diabolo quam viri: et

facilius possunt decipi quam viri a diabolo. Se-
 cundo: quia minus viget ratio et intelligen-
 tia: hinc est quod ipse magis sunt superstitioni-
 bus illaqueate. Ideoque maligna suggestio-
 ne cogitatum est a diabolo: quod quedam ver-
 ba maximam sanitatem pretendunt commisce-
 ri solent et obsecrationes et auditu stupeda:
 sicut per incarnationem domini: per passionem eius-
 dem: per viscera misericordie dei: per sanguinem:
 per sudorem: per quinque vulnera: aut per appo-
 sitionem evangelii Johannis. s. In principio
 erat verbum. Tunc circa ieiunia et orationes que
 fiunt cum quibusdam prece noster et Ave maria
 gratia plena: que omnia fiunt ut latens vene-
 num magis pallietur. Et ex hoc diuina-
 res et malefici se volunt excusare dicentes:
 quod ibi sunt verba sanctissima que diabolus
 utique sperneret: et ergo diabolicus non est.
 Ecce fraudem et dolus diaboli qui primum
 decepit parentes dicens. Nequaquam morie-
 mini: sed eritis sicut dii. Sic hic. Nequa-
 quam est malum: cum tot verba sancta proferan-
 tur. Sed hoc magnam nequam est: sic nomen
 domini inuanum polluto ore et maledicto tra-
 ctare. Viri ergo qui pre ceteris sunt et de-
 bent esse prestantiores: talibus maleficiis
 fidem non adhibeant. Secundo est pe-
 riculosa: quia est contra legem divinam: ut
 patet Deutero. xviii. Quando ingressus fue-
 ris terram: quam dominus deus tuus daturus est
 tibi: caue ne imiteris abominationes gen-
 tium illarum: nec inuenias in te qui iustret
 filium aut filiam suam ducens per ignem.
 Sequitur ibidem. Nec sit maleficus nec in-
 cantator. Sequitur. Hec omnia abominatur
 dominus: et propter hominum scelera delebit
 eos in introitu terre. Ideo multa mala in-
 duxit dominus super filios israel: eo quod in-
 voluti erant illis artibus. ut patet. ii. Para-
 lyp. xxiii. ubi dicitur. quod rex manasses obser-
 uabat somnia: et sectabatur auguria: malefi-
 cis artibus inserviebat: et habebat secum
 magos et incantatores etc. Sequitur infra.
 Idcirco induxit super eos principes et ex-
 ercitus regis assyriorum ceperunt manassen
 et vinculum cathenis atque compedibus duxerunt
 eum in babilonem. Hec ibi. Ex hoc pa-
 tet quod coitates debent esse sollicitae ad hanc
 pestem mortiferam et deo odibilem extirpan-

Preceptum primum

Edam: ne deus totam cōitatem plagaret: qz non vult eam dimittere impunitā. fm illud Malach. iij. Accedam ad vos in iudicio z ero testis velox maleficis z adulteris z per iuris z c. Sed cur de^o sic p eos hoies permittit decipi: Respōdetur fm Aug. lib. de ciui. dei. z ponif. xxvj. q. v. c. Hec mirum. vbi dicit Aug. His portētis p demonū fallaciā illudī curiositas hūana quādo illud imprudēter appetūt scire: qd nulla eis ratione competit. Hec ptās ideo datur imūdis spiritib⁹ vt puerfos sibi aptēt z pra uos homines seducāt illos. s. qui spernunt veritatē z credunt mendacio: z iuxta pauli sententiaz sanam doctrinam non ferunt sed ad sua desideria coaceruant sibi magistros z parietes auribus. Et a veritate qdem auditū auertūt: ad fabulas aut cōuertēt z onerati pctis ducunt varijs desiderijs. Hec Aug⁹. Sia hec sūt demonis arte. Ideo dicit in legenda beati Bartholomei. q erat in idolo asaroth demon q pēditit se curare languentes qz in firmos fecit z cecos quos ledebat z c. Et dicit in pfata legenda. q erant sine vero deo: z ideo necesse erat vt a falso deo ludificarent: ipe em sua arte infert dolores z infirmitates dāna z pericula in hoib⁹ z aialib⁹ eorū: z etiā in bonis tēporalib⁹: z dat responsa vt sacrificent ei: z q ab eo recedent. In iustis em pmittit in purgationē peccatorum eorum. In malis vt manifesti fiāt in quali fide sunt quemadmodū pmittit deus fieri hereses: vt electi probent: z nō credentes agnoscant. **T**ertio talis ars ē periculosa: quia ab ecclesia est reprobata. vtz. xxvj. q. ij. q sine saluatore. vbi dicit. Omnis inquisitionis z omnis curatio que a diuinis vel magis ab ipsis demonibus z idolorū cultoribus expetitur: mors potius dicēda est qz vita z q ea sectant: si se non correxerint ad eternā damnationem tendunt: qz oportet q faciūt expressum vel tacitū pactū cum demone. Juxta illud Esa. xxvij. Dixistis percussimus fedus cum morte: z cū inferno fecimus pactū. Tales mulieres vel viri deberent cum scobis flagellari z expelli de ciuitate: vt alij caperent inde exemplū. **Q**uarto sunt periculose artes ille: quia

sunt in legibus ciuilibus sub magna pena prohibite: qz eorū pena est decapitatio. Si accedūt ad domum alicuius debēt cremari. Item bona eorū debent publicari: vt pz l. de maleficis z mathematicis. l. nullus. Ideo dicit Augustin⁹ libro. vij. de ciuitate dei. c. xxxv. q fuerunt ille artes prohibite ante christi aduētū in ciuitatibus gentiū. **Q**uinto sunt periculose: quia ducūt hominē ad eternam damnationē. Cuius exemplum patet in Speculo historiali. libro xxv. ca. xxvj. q in anglia fuit quedam mulier malefica. Luz quadā die cōuiuaretur comicula quam habebat in delicijs vocalibus solito nescio quid comicata est. Quo audito. domine cultellus de manu cecidit simul z vultus ei⁹ expalluit. Ingemiscens diutissime ait. Hodie ad vltimum sulcū puenit aratrū meum. Hodie audiam z accipiā grande incōmodū. Adhuc ea loquente venit ad eam nuncius: dicens. Hodie mortuus est filius tuus z tota familia subita ruina interijt. Quo audito continuo dolore sauciata decubuit: vocariqz pcepit superstitēs liberos. i. filios monachum z monacham. Quibus singulticō ait. Ego miserabili quodā fato meo demoniacis artibus semper inferui ego vicioz oim sentina z illecebarū magistra fui: z sperabam tū in religione vestra: ah me ipsa desperaui. Nūc ergo qz scio me demones habiturā exatores in pena: quos habui suasores in culpa rogo vos per materna viscera vt mea tēptetis alleuare tormenta. Nam de aia mea sniam dānatiōis nō reuocabitis. Corpus g meū insuite in corio ceruino: et includite in lapideo sarcofago z operculū ferro z plumbo circumstringite z lapidem ipsum tribus magnis catenis circumdate. Si tribus noctib⁹ ita secure iacuero quarta die infodietis me in humo: quāqz vales ar ne terra velit me recipere propter maleficia mea. Psalmicines quinquaginta sint in noctibus z misse cantent pro me tot diebus. Factū est vt preceperat z nihil valuit. Primis enim duabus noctibus cum chori clericorū ps. canerent circa corpus singulī demones ostiū ecclesie immani obice clausum: cui negotio confringentes duas ca-

Athenas extremas diruperunt media que operosior elaborata erat illibata duravit. Tertia nocte circa gallicantu strepitu aduenientiu hostium omne monasteriu visuz est a fundamentis moueri. Unus aut ceteris vultu terribilior et statura celsior: lanuas maiori vi concussas in fragmenta deiecit et arroganti gestu accessit ad sarcophagu in clamatoz nomine vt surgeret imperauit. Qua respondente. Nequeo pie vinculis. Solueris inquit malo tuo: statimqz cathenam: que ceteroz ferociam clauserat nullo conamine vt stuppa dirupit operculum tumbae pede depulit: et apprehensam manu palam omnibus ab ecclesia extraxit ad fores vbi paratus erat equus niger: super quez misera illa imposita et mox ab oculis intuentium cum toto sodalicio disparuit. Audiebantur tñ clamores miserabiles p quatuor fere miliaria.

De incantatoribus.

Sunt qui transgrediuntur hoc preceptum sunt incantatores. Et dicuntur incantatores: quia arte verbis peragunt. vtz. xxvj. q. iij. ca. Igitur gen^o diuinationis: vt sunt carminatrices. Querit vñ ortu habeat bñdictiones et carminationes q̄s vetule hodie sup infirmos et etiã viri q̄dam faciunt. Respondez q̄ p̄ncipiũ hoz fuit sacratissimũ. Nam apli et etiam viri sancti aliqñ fm illud Marci. vlti. In nomine meo demonia eiiciet et sup egros manus imponent et bene habebunt infirmos visitauerunt et ofones super eos et sacra verba ptulerunt: deinde deuoti sacerdotes similia rite pegerunt: ppter qd̄ deuotissime ofones et exorcismi sc̄ti repiunt hodie in antiq̄s ecclesijs ad oia q̄ homines facere et pati poterant p deuotos viros: applicati olim et sine ol̄ supstitioe. Sz nũc supstitiosi hoies ex instinctu diaboli multa vana et illicita inuenerunt: q̄bus hodie vtunt circa infirmos homines et iumenta q̄ omni modo sunt falsa et cõtra fidẽ catholicã. Et sic grauitè peccant ille psone q̄ sic carminant pueros et etiã pecora. Querit vtrũ licitũ sit nomẽ iesu in lamina vel in carta scriptũ ligare ad collũ hois et tra ifirmitatẽ vel morbu: Aidez q̄ nõ per decretũ. xxvj. q. iij. Si

q̄s ariolos. vbi d̄r. Si q̄s talibus philacterijs vsus fuerit anathema sit. Itẽz si q̄stio esset vera sequeret q̄ liceret morbos hoim vt aialiu p sacra p̄ba adiurare. Cõsequẽs est falsum. Et oppositũ sepi^o p̄bat. In contrariũ est. Non minus licet portare nomen iesu ch̄ri ad collũ ligatũ q̄ figurã ad frontẽ: sed sc̄dm est licitũ q̄ et primũ. Anis ptz in autentica legenda sancti edmũdi archiepi cantuarieni. q̄ dũ esset studẽs et quadã vice socios suos prederet solitarius in prato subito velut a summo celi cardine speciosus forma p filijs hoim dñs iesus ch̄s lapsus est in forma pueri et sc̄tm edmundum simplici salutatioe puenit dicẽs. Saluemi dilecte. Et ab eo requisitũ an ipsuz cognosceret. Et rĩdit. Non. Tũc puer iesus. Mirabile est q̄ non me cognoscis cum in scholis sedeam a dextris tuis. Et adiecit. Respice in facie meã. Quõ cum ille fecisset repperit in facie ei^o illud bñdictum nomen sine titulo hois exaratu Iesus nazaren^o. Subdit puer. Scribe hoc nomen meum in frõte tuo singulis noctibus et a cunctis malis me ptegete eris secur^o. Itẽ in legenda bñ Bernardi legit q̄ cũ ipse bñs Bernardus efecisset demonũ de q̄dam muliere et recessisset: demon itẽz illam mulierẽ inuaderet. Tũc vir mulieris currens ad sanctũ Bernardũ qd̄ acciderat et indicauit. Statim bñs bernardus collo eius precepit aligari cartã p̄tinentẽ hec p̄ba. In nomine dñi iesu ch̄ri p̄cipio tibi demon vt amodo hanc mulierem contingere non presumas. Ergo p rĩsione ad dubiũ ponã distinctioem. Et secundo subiungã per documenta respõsionem. Est ergo notandũ q̄ triplex scriptura potest scribi in cartulis que ad collum ligantur. Ana est scriptura non continens nisi verba diuina: quoz signifi-cata cõmuniter habentur sine caracterib^o ignotis et admixtione aliquozũ verborum quoz nomia cõiter non habent: vt si quis scriberet ad illas cartas euangelium ioannis. In principio erat verbum et ofonem dominicam. Secundo põt esse scriptura contraria huic continens cõtraria verba supstitiosa et caracteres ignotos et fictos et h̄mõs. Tertio potest esse scriptura m̄